

ΣΤΝ ΘΕΩ

Ex

DEUTERONOMIO

Disputatio IX.

- I. De Magistratibus politicis.
- II. De quibusdam speciebus idolatriæ.
- III. De Vero & Magno Propheta.

Ex 16. & 17. & 18. capp. Deut.

Ad cuius Themata

In Illustri Academia Vitebergensi

PRÆSIDE

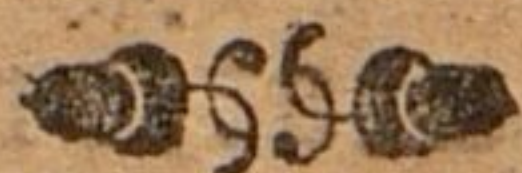
VVOLFANGO FRANZIO

S.S. Theol. D. & Prof. publ. Præpo-
sito itidem templi arcis

Respondebit

HERMANNUS VBERMEIERUS,
Hannoveranus Saxo.

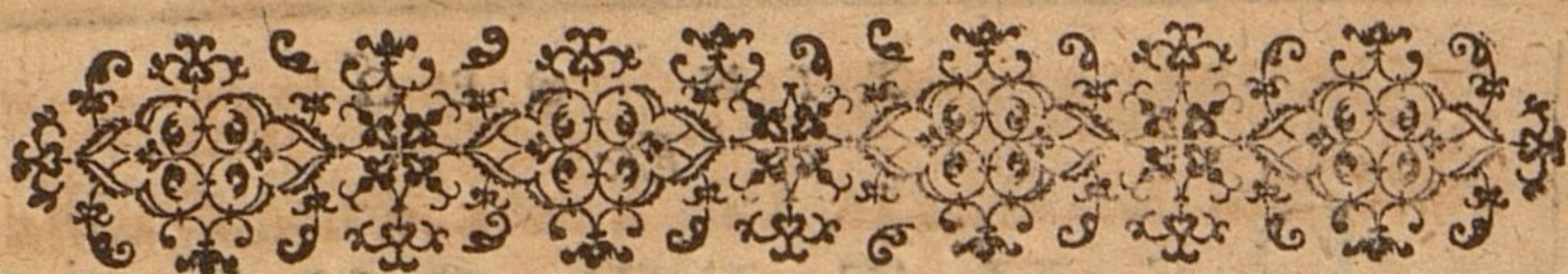
Die 26. Martij in templo artis Electoralis horis pomerid:

WITTEBERGÆ

Typis Cratonianis, per Ioh. Gorman.

M. DC. VIII.

Amplissimis, consultissimis,
spectatissimis, pietate, eruditione, omni-
umque virtutum splendore clarissimis,

Dominis Consulibus,
BERNHARDO HOMEISTERO
ERICO REICHEN.

NEC NON

Dn. CONRADO BUNTINGIO
J. U. D. Syndico prudentissimo,
Totiq; ordini Senatorio inclytæ Rei-
pub. Hannoveranæ.

*Dominis Mecænatibus, patronis, & promo-
toribus suis, omni animi observantia
colendis,*

In debitæ reverentiæ & gratitudinis tempore,

Hanc disputationem Theologicam,

Consecrat & offert

Hermannus Vbermejerus Han-
noveranus Saxo.

Συὺ Θεῶ.

THE S I S I.

N fine capitis 16. Deut: miscetur mentio inferiorū magistratuū politicorum per omnes portas seu urbes constituendorum, qui sint Legum custodes, justitiæ sacerdotes, & juris administratores: & adduntur aliquot eorundem conditiones.

Ex Epilogo capitis 16. Deut.

II. *Conditiones & requisita magistratuum, ex Exod. 18. 21. Deut. 1. 13. & 16. 18* possunt includi titulis quatuor, ut sint fortes, timentes DEVM, veraces, execrantes avaritiam.

Requisita bonorum magistratuum

III. *Fortitudo ignaviæ, vel effœminatæ molliciei, ut etiam tyrannicæ crudelitati & superbissimæ dominationi, Neh: 5. 15. Hiob. 31. 13. opposita, requiritur in magistratu, adversus minas, contumaciam, invidiam & potentiam, ut etiam adversus ploratum & miseriam contendendum. Malè enim Pilatus in gratiam Iudæorum condemnabat CHRISTVM, Matth. 27. 26. malè Cyrus pauperi tunicam longam hominis brevioris adjudicabat, apud Xenoph.*

Fortitudo.

IV. *Sicut autem in gratiam divitis jus perverti non debet. Exod: 23. 8. ita pauperem non decet honorare in causa sua propter paupertatem, ibid: 3.*

V. *Ac sicuti damnata est crudelitas Deut. 25. 3. ita maledicta est quædam misericordia, de qua Ier: 48. 10. Maledictus, qui facit opus IEHOVÆ fraudulenter, & maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine: propriè enim de executione, non de laboribus officii cujusq; in genere, ibidem agitur: licet aliquo modo ad labores officii cujusq; urgendos adaptari queat.*

Damnata quædam misericordia.

is,
i-

RO

IO

no-

Timor Dei.

*Quae capita ju-
dices in dirimen-
dis controversijs
strictè & unicè
sibi proposita in-
tueri debeant.*

Veracitas.

*Melius est mille
nocentes dimit-
tere, quam unum
innocentem occi-
dere: illos potest
ut solet judicare
DOMINVS,
ne impunè habe-
ant, huic injuria
illata quo pacto
abstergetur.*

in vniuersa,

VI. *Timor DEI*, religionis omnis contemptus; aut super-
stitionū impiarum idololatricarum æmulationi, oppositus,
cumq; vera intelligentia veri juris & veræ sapientiæ judican-
di conjunctus, *Deut. 4. 6 & seqq.* requiritur in magistratu, ut
in omnibus sententijs ferendis ante omnia verbum DEI, de-
indè Leges Reipub. scriptas, cum verbo DEI non pugnantes,
sibi proponat, & omnia ad verbum DEI, & ad æquitatem
pro personarum, factorum, locorum, temporum
& circumstantiarum aliarum varietate examinet, ac rem ita
decidat, ut gloriam DEI, Scholarum & Ecclesiarum augmen-
tum, & publicæ tranquillitatis emolumentum promoveat,
Non enim hominis, sed DEI personam sustinet iudex & ma-
gistratus. *2. Par. 19. 6. 7.* inquit Iosaphat.

VII. *Veracitas requiritur*: ne iudicet ex suspitione, ru-
moribus, fabulis, calumnijs, falsis delationibus invidorum &
potentiorum, nec æstimet causam ex lenocinijs & præstigijs
fabularum, ex privatis affectibus, ex non sufficientibus inqui-
sitionibus, nondum audita utrâq; parte, nondum satis convi-
cto, nec confesso reo, *id quod vergeret contra sapientissimum
exemplum DEI in paradiso, & apud turrem Babylonicam, item
Iosua 7. 1. Reg. 3. 28. Act. 25. 16.* deindè ut iudicata sine incon-
stantia & versutia exequatur, nec obstet quò minus ea planè
evanescant, aut diutissimè protrahantur.

VIII. Talia venim facientes abominabiles sunt DO-
MINO, *Prov. 17. qui convertunt iudicium in absynthium,* pa-
tiuntur à rabulis descri paup̄ res, extenuari divites, unde ter-
ra clamat ad DOMINVM *Hiob. 31. 38.*

IX. *Avaritiæ odium* requiritur, ne pauperum causas
justas pervertat, viduas, orphanos, peregrinos despiciat, cives
expilet, *Num. 16. 15. 1. Sam. 12. 3.*

X. *Sed videamus* etiam, quales scriptura nolit ingredi in
Ecclesiam, hoc est, quales ab officio iudicum & magistratu-
um

um arceri velit, id quod facit *Deut. 23.* unde pleniusq; quoq; requisita bonorum magistratuum innotescant.

XI. Ac diligenter initiò excutienda est phrasis illo in loco usurpata (Ingradi in ecclesiam) quia nimirum nemini sive Israelitæ, sive Ethnico, sive legitimè nato, sive spurio intercluditur introitus ad auscultandum verbum DOMINI, multò minus alicui cuicumq; expressè obstruitur via ingrediendi per fidem in regnum cælorum. Id enim omne quam alienissimum sit ab affectu & mente DEI, in primis infra c. 30. exaudiemus.

XII. In Hebraico בקהל significat in conuocationem seu congregationem, undè introire in congregationem necessariò nihil aliud est, quàm personam principalem vel officium publici magistratus gerere in conuocato aliquo cœtu.

XIII. Excluduntur igitur 1. Eunuchi, qui sunt attritis vel amputatis testiculis, (quemadmodum tunc temporis impia, & primæ institutioni conjugij contraria castrandi masculos consuetudo invaluerat,) adeoq; ij omnes, quotquot insigniore corporis incommodo laborant, idq; propter duas causas, 1. quod isti castrati animo reddantur muliebriore, cum imprimis in muneris publici administratione constans & fortis animus requiratur. 2. quod ex illa ratione (idq; vitio hominum malignantium) officium ipsum vilescere apud plures incipiat, cum tamen plurimum intersit, ut qui præstant officijs publicis, autoritatem insignem habeant.

XIV. 2. Nati de scorto & spurij, quia laborant vilitudine & ignominia familiæ; deindè, quia officium per se gravissimū etiam ipsi exponunt despectui & contemptui hominum, deniq; quia isti subditos obedientes non experiuntur. Satius igitur est conjugalis honestatis rationem habere majorē, nec præbere ansam vel licentiam extenuandi supra, quin etiam iterum satius est illi magistratui ob generis honorē & honestatem retinere autoritatem apud subditos, qui cum bono publico gubernare cupit.

Quid sit ingredi in Ecclesiam Deut. 23.

Officijs politicis publicis in politica Mosaica non apti. Species pro genere posita. Eunuchi.

Spurij.

XV. 3. *Ammonitæ & Moabitæ* licet essent ab Abrahamæ patriarchæ patruo Lotho oriundi, idq; propter innatum gentile & perpetuum odium in Israelitas, quorum sine dubio exitia essent quæsituri, propter crudelitatem & inhospitalitatem in eosdem exercitam, item propter diras increpationes per Bileamum conductas, deniq; quod æternæ salutis Iudæorum struxerant insidias, prostituti filiabus à quibus ad idololatricam sollicitabantur Num 25. *Nequaquam igitur publicis officijs digni sunt, qui sunt, omnibus noti ex blasphemis in DEVM, ex contemptu & violatione Sabbathi, ex maledicendi consuetudine, ex furandi, scortandi, mentiendi libidine, ex odio erga partem aliquam subditorum, ex avaritiæ sordibus, ex inhumanitate erga peregrinos, & ex similibus, quin potius eligendi, qui sunt ex virtutibus honestissimè conspicui. Deut. 1. 13: Date notos ex tribubus vestris.*

Noti ex vitiis.

Consanguineorum quæ ratio in distribuendis officijs habenda.

XVII. Idumæos tamen ab Esavo exortos, qui erat frater Iacobi, ad publica officia exaltare licitum erat, tanquam consanguineos, *sicut idem hodie quoq; permissum est*, modò, quod plerumq; fieri solet, digniores alij non postponantur, modò non conspirationes inde resultent, quibus malas causas suas tueantur, & alios meliores votorum pluralitate vincant. *Qua de re, Von einem gevättertten Nahyt / vnd einer gevättertten Sansley / daher die Herren verderben / vnd die Gerechtigkeit auff stelken mus gehen / lege Osiandrum super Esa. 5. ver. 18.*

In ecclesiæ Mosaica quinam inepti ad officia ecclesiastica.

XVIII. Similes rationes habent ea, quibus *Levit. 21. 17. & seqq.* ad officium Ecclesiasticum in politia Mosaica indigni perhibentur, *nimirum ij, in quibus fuerit macula aliqua,* hoc est, deformitas, item cæci, claudi, limo vel parvo naso, grandi nimis naso, seu torto, item qui sunt pede fracto, manu fracta, vel labefactata, item gibbosi, lippi, albuginem habentes in oculo, jugi laborantes scabie, aut imperigine, herniosi, exectis

executis testicularis, ex quibus omnibus personalibus plebs poterat
ansam capere deridendi ministerium, item tales non omnia officij
membra ritè peragere poterant.

XIX. Quos omnes cum à sacris muniis arcere placuerit
DOMINO, procul ambiguo non sine gravissimis causis,
cur non multò magis ab iisdem hodie repellerentur, qui allegori-
cis istis maculis, nempe infantiæ, ruditatis, indiscretionis, vitæ
inhonestæ, arrogantia, libidinum, hæresis, hypocrisis, & simili-
um laborant, de quibus lege Chytræum super hunc locum
Levitici.

XX. *Etsi autem hodiè quoq; Ecclesia corporis vitiiis & na-
taliū obscuritate aut levitate non detestabiles libentius eli-
git & suscipit ministros: tamen si quando cernit, corporis de-
formitatem animi splendidissimis donis recompensatam esse
se à natura, ut loquuntur Ethnici, hoc est, à DEO ut loqui-
tur scriptura, tum nè hos etiam omninò negligendos esse sta-
tuit indistribuēdis sacris provinciis, propter illud Exod. 4. 11.*

XXI. *Porro judicare solebant in populo DEI primum
Iudices inferiores in portis urbium, ut apparet Deut: 17. 8. & 21.
19. & 22. 15. Ruth: 4. 1. 11. Prov. 22. 22. & 31. 23. quæ loca ab
omnis fraudis & corruptionis suspicione sunt liberiora, &
tum divitibus, tum pauperibus, tam peregrinis quàm incolis
accessum patientiorem & faciliorem præbent.*

XXII. Hæc de inferioribus magistratibus, postquam ex
fine c. 16. egimus, nunc de superiori magistratu Iudaico ex
c. 17. videndum erit.

XXIII. *De superioribus magistratibus in populo DEI si
quæras, indè ab initio mundi nulli erant, quia ubiq; penes so-
los primogenitos, aut qui iisdem substituebantur, familiarum
desidebat gubernatio politica, & summa vindictæ erga noxios
pœna tum erat excommunicatio, id quod exempla Cain,
Chami, Hagar comprobant.*

In

Omni tempore
officiis publicis
inepti & indi-
gni.

Deus defectum
corporum sæpè
donis animæ
compensat.

Solebant in po-
litiis Judaica in
feriores iudices
judicare in
PORTIS.

De superioribus
magistratibus in
populo DEI.

Nimrodus potens venator coram Domino.

Sanctissimi viri in populo DEI antiquo sub regibus, sæpe tyrannis admodum, vixerunt.

Deus Israelitas regibus ademit, sibi, in peculiarem populum elegit, submersis Aegyptiis ubi terra plena viduis facta fuit.

Sanhedrim seu sanctissima summa iusticia.

XXIV. In reliquis enim sese illi inferioribus gerebant æquales & inferiores spontè sese, non coactè, propter ordinationem DEI istis vicissim subiciebant, donec Nimrodus omnium primogenitorum, quos subijcere potuit, dominium adeptus sibi imperium primus Monarchicū & violentum venditavit, adeoq; potens coram DEO venator factus est, quasi habens imperium in belluas Gen. 10. 9.

XXV. Tunc igitur sub Nimrodo, postea sub successoribus Nimrodi severis & superbis, vivendum fuit populo DEI, id quod historiæ Biblicæ testantur, donec tandem omnibus regibus potestatem in Israelitas ademit DEUS, eosq; sibi in populum selegit, & eorum factus est rex, cujus vicarium in deserto egit Moses Deut: 33. 4. qui & ipse alios sub sese millenarios, alios centenarios habebat, quorum aliqui parvas aliqui magnas decidebant causas.

XXVI. Quæ tam diu duravit ratio sub Iosua & Iudicibus, non sorte, nec seditione, nec hæreditaria successione, sed in periculis divinitus electis, donec regem sibi humanum petiverunt, & ut ante ita post regem in civitatibus millenarios & centenarios Mosaicos repræsentarunt ipsi Senatores, pauciores in urbibus minus frequentibus, plures in frequentioribus, omnes, ut dictum est, seniores aut qui istis propter causas supra dictas substituebantur.

XXVII. Vt autem omnium urbium Senatores & reges ipsi Iudaici in dubiis causis haberent, undè interpretationem & decisiones peterent, constitutum insuper fuit synedrium magnum seu Consistorium supremum DEI jussu Num: 11. 16. & seqq: ex LXX. & aliquid amplius Senioribus tanquam optimatibus 1. Reg: 12. 6. partim Ecclesiasticis, partim politicis, Deut: 17. 9. 2. Par: 19. 8. æqualiter electis ex omnibus tribubus, secundum Rabbi Salomonem, quod perpetuum fuit in illo

illo populo usque ad Herodem Ascalonitam teste Iosepho. XXVIII. Id iudicabat in illo loco, ubi erat arca DOMINI. Deut: 17. v. 8. 10. 12. & quidem vel secundum scriptum verbum DEI, vel secundum responsum, quod in difficilimis ex ipso DOMINI ore inter duos Cherubim ex propitiatorio accipiebant. v. 9. 10. Exod. 25. 22.

XXIX. Causæ disceptandæ h. l. & 2. Par: 19. indicantur, inter sanguinem & sanguinem, hoc est, de homicidio, inter causam & causam, hoc est, de furto, rapina, jurgio, opprobrio, inter plagam & plagam, hoc est, de percussura, vulnere & aliis violentis læsionibus & morbis corporis, immò de quibus vis ceremonialibus, forensibus, doctrinalibus.

XXX. Qui non parebant sententiæ summi Sacerdotis & iudicis, hoc est, Synedrii, morte muliebantur, nimirum quia divinis constitutionibus scriptis, vel etiam DEI responso ex arca foederis dato parere volebant.

XXXI. Ex hac commemoratione duplicia eliciuntur corollaria, generalia & specialia.

XXXII. In genere 1. quod populus sine capite sit omnino quasi corpus Polyphemi post effosum, quem habuisse fingitur, oculum unum, adeo ut magistratu ordinario ægrius carere possit, quam Sole & alimentis. 2. in magistratibus eligendis, quantum per consuetudinem vel alia decreta licet, spectandas esse conditiones virtutum & sapientiæ. 3. iudicandum esse tantum ex præscriptis Legibus ad verbum DEI & æquitatem examinatis. 4. Etiam incredulis & infidelibus magistratibus obtemperandum VSQVE ad ARAM. 5. Magistratus esse vicarios DEI, ideoq; ipsis omnia ad gloriam DEI, ad conscientiam propriam, & ad Ecclesiæ publicæq; tranquillitatis emolumentum dirigenda esse, 6. in dubijs petendas esse sententias à peritioribus, ut nunc fit in Scabinatibus & aulis magnatum. 7. pro re nata in dubijs non

B

tan

Deus ex arca
medio dedit re-
sponsum.

Contradicentes
Synedrio morti
adjudicantur,
cur?

Generalia capita
de ordine magi-
stratum politi-
corum.

*Specialia de ju-
dicibus Israelita-
rum summis.*

*Satan DEI
modos veluti si-
mia emulari so-
litus.*

*Sanhedrin Isra-
elitici summa
ministerij &
celebritas.*

tantum politicos, sed etiam Ecclesiasticos consulendos. 8. gravissimè peccare, qui sententiis legitimè & ritè vereq; pronuntiatis sese opponunt.

XXXIII. *Specialia sunt.* 1. *quod in politia Mosaica synedrium magnum constabat ex personis partim Ecclesiasticis, partim politicis Hodiè perinde est, quod summa synedria, tantum ex politicis personis constant, modò quod probe, probè, probè inculcandum est, ut qui hodiè in Scabinatibus aulis & Cameris summis iudicant politici, simul sint D E V M verè timentes, nec Sacra scripturæ ignari, sed quàm optimè periti in eadem. Hodiè autem Synedrii Hierosolymitani vice fungitur in Imperio Romano Camera, in Galliis Parlamen- ta &c.*

XXXIV. 2. *Quod in politia Mosaica D E V S ipse in loco illo quem ipse vivà voce denotarat & elegerat, ut & voce quâdam ex arca inter duos Cherubim emissa maximè dubios casus dirimebat. Etsi verò Satanas idem in oraculis Ethnicis æmulabatur, tamen quantum discrimen inter responsa DEI & Diaboli fuerit, disputatione 3. & 7. enucleavimus.*

XXXV. 3. *Quod decretis Synedrii sese opposcentes morti adjudicabantur, siquidem ve expressæ & scriptæ constitutioni DEI, vel ejusdem voci ex arca fœderis exaudita contradicerent. Hoc pacto tuebatur D E V S dignitatem hujus sacri Scabinatus, non tantum per totam Iudæam, sed per totum orbem terrarum tum temporis notissimi.*

XXXVI. Hodiè veneficæ & magi nobiliores in obscuris angulis balbutientes & ineptissimè præfagientes, tamen per quinquaginta ducenta & ultra miliaria germanica inquiruntur. Quid putas tunc factum esse, in istis illustrissimis patefactionibus divinis?

Atq;

XXXVII. Atq; ex his tribus specialibus alia tria emergunt, nostris temporibus apprimè utilia. 1. *Iniquissimum esse Pontificem Romanum*, qui non modò Synedrium suum ex Cardinalibus contextum cupit agnosci pro Synedrio totius Imperii Romani, non tantum quantum hodiè est, sed quantum olim erat, verum etiam extra Europam per totam Asiam & Africam, ubi tamen parum obœdientia vel nihil ipsi præstatur, imò etiam hodiè per Americam, quam Regum quorundam conniventia sibi rapuit, idq; præter, extra & contra verbum DEI sine speciali institutione, quam nunquam alligabit, ut ut fidam Constantini donationem extollat.

XXXVIII. 2. *Impientissimum esse Pontificem Romanum* qui ex facta illa omni plenitudine omnis potestatis super universa regna mundi ut Satanas Luc: 4. 6. decreta de politicis negociis & de articulis fidei condit ex cerebri sui tripode, etiam διαπρόσωπον pugnancia cum expressissimo verbo divino, & postea excusatur à suis Gnathonibus, ut Gregorio de Valentia t. 3. pag: 303. quod quicquid Pontifex determinet, id suggerente S. Sancto tanquam legitimus pastor, ac proindè ex Pontificia authoritate infallibiliter determinet.

XXXIX. 3. *Impientissimum esse, quod Pontificis Romani adulescentes, ut Piggus ad decretum Constantiense, sententiam Deut: 17, tanquam ad merum & mixtum conciliorum imperium sine ulla limitatione vel exceptione ita accommodant: Facies quodcumq; dixerint tibi, qui præsumunt Ecclesie, sequere sententiam eorū, non declinabis, nec ad dextrā nec ad sinistrā. Qui vero superbierit nolēs, obedire Sacerdotis imperio ex decreto judicis morietur homo, cūctusq; populus timebit: nimirū ut testatur Chemnicus part: 2. Concil: Trident: fol: 120: expunctis (extextus serie) claululis, conditionibus, indica-*

B 2

bunt

Intolerabilis Pontificum Romanorum protervia qui sese Dominos orbis terrarum superiores & summos dispensatores esse fingunt.

Execranda Pontificum Romanorum malitia quod sumunt sibi auctoritatem condendi decreta obligantia conscientias omnium & singulorum hominum.

Insignis Pontificiorum malitia.

bunt tibi iudicij veritatem: Item Facies quodcumq; docuerint te juxta Legem Domini;

Cur olim Imperatores & reges tantum tribuerint Papa Romano præcipienti, qui hodie nec adulant deicimam obedientie partem mutantur.

Plenitudo potestatis politica non debet adversus legem naturæ seu DEI sese extendere.

ULTIMUM

*MEM-
BRUM capituli Deut. 17*

DEVS, & non homo erat rex Israelitarum.

XL. Huius fulminis atrocitate, quamvis ficta, Imperatores & Reges olim ipse Papa removit, & tyrannicè omnium conscientijs in inculcanda traditionum impiarum lerna dominatus fuit, quod fulmen nos hodiè tanti facimus, quanti bullam prætoris ex infimo pago Germaniæ.

XL I. Sicut autem Pontifici Romano, ita omnibus Imperatoribus & alijs magistratibus hoc dicto præscinditur absoluta potestas, quâ adversus verbum DEI, conscientiam & Leges Legi naturæ non congruentes aliquid decernere & exequi conaturi sint.

XL II. Postremum membrum capituli 17. Deut: quod concernit, duo in illo tractantur: 1. *prædicatur* ingratitude Israelitarum, quod tandem pertæsi Regis sui, DEI, utpote, qui hætenus ipsis imperitavit, sicut rex terrenus familiariter regit terrenos subditos, loco Dei regem sint petaturi terrenum, quales inter Ethnicos haberi videbant. 2. *ostenditur*, quomodo DEVS contemptoribus sui istis connivere & quibus conditionibus talem ipsis regem terrenum indulgere velit.

XL III. Inæstimabilis prærogativa fuit, quod DEVS Israelitas sibi in populū cooptaverat, cuius ipse & nullus homo esset rex: *Deut. 4. 32. & seqq.* nisi quod inferiorem ducem Mosem, Iosiam & Iudices quandoq; præficiēbat. Et quidem ut inter regem terrestrem, eiusq; populū contractus obligatorii tanquam species societatis ultrò citrò que instituuntur, ita DEVS quoq; ipse pactum iniit cum his suis subditis *Deut. 5. 2. 3.*

XL IV. Quam fideliter promissis suis steterit DEVS, ex tota historia Mosi, Iosue & Iudicum apparet, sub quibus omnibus, res ipsorum quàm felicissimè se se habuerunt.

Ecce

XLV. Ecce verò nunc prædicatur, quod tandem *1. Sam. 8.5.* cum Samuele exostulant, *Constitu nobis regem ad iudicandum nos, sicut omnes gentes.* Quod quale factum fueris, ex his quæ dicta sunt, & ex hoc quoq; *1. Sam. 8.7:* Domini responso liquet, **ME SPR E V E R V N T**, ne regnem super eos.

XLVI. Initio igitur diligenter est expendendum, quod hic textus Deuteronomij non pugnet cum illo, *1. Sam. 8. ubi Samuel jubetur audire vocem populi in omnibus & constituere regem super Israel.*

XLVII. Hoc enim in loco nec præcipitur simpliciter, nec conceditur simpliciter, ut eligant regem, alioquin enim populus non peccasset, *1. Sam. 8.* quando Deo rege abjecto, petunt regem hominem: sed *prædicatur pervicacia Israelitarum*, quod omninò sint aliquando in hanc delapsuri insaniam, de vitibili rege homine super inducendo invisibili regi Deo.

XLVIII. Id quod confirmatum datur ex eo quod *1. Sam. 8.* unanimi consensu congregantur præcipui in Israel, id est, omnes seniores novandis rebus propensi & singuli forsan honoribus istis inhiantes & occasiones qualescunq; proferunt, *allegato senio Samuelis & accusata iniquitate filiorum*, quos nunquam præmonuerant de correctione vitæ, & quod caput rei iniquissimæ haberi debet, allegata & petita morum & consuetudinum gentilium introductione, præscribunt Deo, ut ipsis det regem.

XLIX. Non exaggerabimus Diabolicam malitiam illam Iudæorum & ingratitude pro tot beneficijs non factis detestandam: *illud Omniscentiæ divinæ indicium* dignum est, ut accuratius aspiciatur, quod hoc loco fermè trecentis annis prævidet & prædicat, non excitat & operatur omnes cogitationes, locutiones, modos, quibus regem petituri essent.

Israelite pertesi DEI, regis sui, poscunt regem hominem.

Conciliatio duorum locorum, Deut. 17. 14. & c. ad 1. Sam. 8.

Inanes prætextus Israelitarum, cur velint regem hominem.

Omniscentiæ divinæ testimonium.

L. Exempla alia eorum, quæ longè citius & diutius olim prævidit & prædixit de servitute Israelitarum in Ægypto, de Messia nunc præterimus, & saltem inde sperare jubemus omnes, nullam divinam quacunq; de re factam prænunciationem, atq; in specie vel illam adhuc nondum completam de extremo die, deq; præmiis & pœnis æternis inanem fore, sed sicut omnia hæcenus prænunciata tandem certissimè sunt secuta, ita ea ipsa suo tempore omnino in actum profertur:

DEO omnia loca & tempora, vetera, recentia sunt præsentissima & præsentissima.

Factorum circumstantia etiam minima in scripturis annotata testantur de omniscientia DEI &c.

LI. Eiusdem omniscientiæ, cui simul & semel omnia præterita & futura quam præsentia uno actu constant & patent, præclarissima documenta sunt etiam historiae sacræ alia, quæ quidem ante aliquot mille interdum, centum annos prius contigerunt, sed tandem ita per Mosem secundum omnes etiam minimas circumstantias memorantur ac si tum fuissent facta & visa cum describerentur, ut quod aves descendunt super sacrificium Abrahami Gen: 15. 12. quod Abraham steterit sub arbore cum comederent ipsius tres hospites Gen: 18. 8. quod Rebecca hydriam gestaverit super scapulam. Gen: 24. 15. &c: Quæ fortassis nec Abraham amplius meminerit in altera vita.

LII. Huc pertinet quando in prælio tot vel tot interfecti narrantur, quod semper certissimum fuisse, in nostris vero bellis rarissimè pro certo sciri potuisse credamus.

LIII. Omnia quippe DEO sunt præsentissima, non tantum omnium locorum, sed etiam temporum facta, dicta, cogitata. Id quod omnibus reverentiam & timorem DEI, fugamq; peccatorum exuscitet. Is enim olim piis omnes pietatis circumstantias, impiis impietatis *dei culpa* in mentem revocabit, cum utriq; utraq; jam dudum sepulta fuisse existimabunt.

LIV. Et illa DEI omniscientia non satis cogitando potest exprimi, cum in nobis etiam vivacissima memoria tamen

post

post annos 20. amittat ex sui cogitatione, quos antea carissimos habebat amicos, ne dum alia.

LV. Hinc etiam nemo metuat, quasi DEVS ipse in calamitatibus aut in sepulchro sit obliturus: nemo etiam iram & iudicium eius poterit effugere.

LVI. Porro cum omnino iniqua petitione sua à DEO petitori essent regem Israelitæ, DEVS ipsis indulget, sed tamen certas determinat metas.

LVII. Etsi enim improbitatem nec excitat, nec vult, nec approbat, nec in se & per sese consideratam iuvat, imò odit & execratur & punit, tamen quod adversus Diabolorum & malignantium minas atq; molitiones nos consolabitur, singulis semper & suo loco certos injicit frenos, nè pro lubitu ruant.

LVIII. Permittit igitur Deus, ut regem eligant, sed hac prima determinata meta, ut eligant Israelitico sanguine procreatum.

LIX. Quo ipso monetur in magistratibus ordinandis præcipuè spectandum esse consensum eorum cum vera Ecclesia in religione. Id quod notent ij, qui subinde Turcicum jugum Christianorum Imperatorum sceptris anteponunt, ignari tristissimorum eventuum, quod omni tempore istorum externorum & paganorum imperiorum omnia ad religionem nostram sensim & penitus obfusandum tendant.

LX. 2. In specie nè optimorum equorum, (qualibus Ægyptus abundabat. 1. Reg. 10. 28. 29.) parandorum gratia mittat subditos in Ægyptum, quia hoc itinere & ex hac mutua familiaritate & quod post egressum semper Ægyptios amarent faciliè idolatriam Ægyptiorum recipere possent, cui jam antea ad eò assuefacti erant. Ezech: 23. 3. 18. 19. 21.

LXI. 3. Ne libidinibus indulgeat, & multiplicet sibi uxores, quia hoc pacto plurimi sapientissimi dementes & idolatrici sunt facti, ut testatur exemplum Salomonis 1. Reg: 11. 1. 2. 3. 4. licet D. Lutherus in convivialibus cap. 36. de re Oeconomica interpretetur textum de cognatis ex tribu regia, quas aluerit coactus, & non habuerit nisi primam etatis sue anno 18. deinde filiam Pharaonis, de qua in senectute tres Ammoniticæ.

Solacium ex provida omniscientia & omniscia providentia divina.

DEVS malis molitionibus metas præfigit.

Quibus conditionibus regem deus Judæis Dominus.

An satis prudenter & pie multi malint subesse Turcæ quam Christianis Imp.

Reges & Principes gynæceis promiscue sese non committent.

Nihil

LXII. Nihil de eodidimus, quod ex gynecæo multa pro-
dierint consilia de cadendis in fontibus & de similibus in
multis aulis.

Principes con-
tenti erunt me-
diocribus.

LXIII. 4. Ne sit *ad munera accipienda*, unde omnis
generis injusticia, nec *ad expilationes*, ubi fastus & luxuria
vel sequitur vel antecedit, pronus, nec tamen *etiam avarus*,
omnia in suum reponens thesaurum, nihil ad scholas, Eccle-
siam, peregrinos & pauperes conferens, aut ad alios bene
meritos.

Principes alliga-
ti erunt legibus

LXIV. 5. Ut unicè sectetur Leges scriptas in Deu-
teronomio, ubi doctrina de Ceremonijs, de contractibus ci-
vilibus, & poenis facinorosorum continetur.

Pij Principes &
pji subditi sunt
fratres.

LXV. 6. Ut studeat humilitati, nec superbè dominetur
fratribus suis: Sic enim habere & certo respectu nominare
debet subditos suos magistratus ipse, quos nimirum in re-
ligione habet *ὁμοψύχους*.

Religio si absit,
nihil leges infi-
nite politis so-
lidum conferent.

LXVI. 7. Ut in omnibus vitæ actionibus verbum DEI
sequatur, quo pacto felicitatem & ipse & filii ejus divinitus
consequentur. Pietate enim stabilitur regnum, quod impie-
tate diruitur.

EX XVIII
CAP. DEU-
TER.

LXVII. Caput Deut: 17. cursu lampada tradit capiti
decimo octavo, quod partibus includitur quatuor. 1. de
stipendiis Levitarum. 2. de fugiendis divinationibus Eth-
nicis. 3. de magno Propheta venturo. 4. de vitando &
puniendo Pseudopropheta. De prima infra: c. 26. agetur:
de postremo dictum fuit c. 13: de intermediis duobus, in hu-
jus disputationis parte restante dicetur.

Partes cap. 18
Deut.

LXVIII. In hisce igitur intermediis illustratur primum
præceptum Decalogi, quo præcipitur, ut de mus operam, quo
noscamus & habeamus illum tantummodò verum DEVM
qui se in creatione, diluvio, item Patribus reliquis, & tot mi-
raculis in exitu ex Ægypto patefecit.

Summa primi
præcepti Deca-
logi.

Id

LXIX. *Id quod fit quando DEVM tot illustribus illis modis revelatum & ipsius erga homines favorem & praesentiam & beneficia vivaci & quotidiana constantiq; memoria retinemus, quæ fidei est ala prima.*

Fides quomodo primo præcepto inclusa in illo, ME HABEBIS.

LXX. *Deinde 2. quando in ipsius verbo & operibus cum admiratione & cum exultatione nos oblectamus, ideoque in ipso tanquam uno vero summo, & perfectissimo bono spem & fiduciam tanquam alteram & præstantissimam fidei alam collocamus (sicut amantes, sicut amici, sicut subditi, sicut liberi in ore & corde semper habent & gaudent optimaq; sibi pollicentur ab illis & per illos, quos amant, diligunt, Dominos & patres agnoscunt.*

LXXI. *Deniq; 3. quando timore non servili, sed amore filiali censuram reveremur ipsius, tanquam summi boni, sicut illorum censuras humiliter veremur, qui in maxima sunt prudentiæ & bonitatis existimatione, ideoq; ipsos omnium actionum nostrarum iudices libenter admittimus, immò propter ipsorum iudicium, quod expectamus, cautius ambulamus.*

LXXII. *Quando etiam, 4. cum propter nævos & errata in ipsius incurrimus reprehensionem & pœnam, patientiæ studemus.*

LXXIII. *Hæc omnia aliqui uno verbo vocant ADHÆRERE DEO, & quam gravissimis peccatis adversus hoc præceptum deliquerint Chananæi, commemoratur in contextu.*

Peccata Chananæorum adversus primam tabulam Decalogi & adversus 1. quæ fuerint.

LXXIV. *Primò enim dicuntur traduxisse filios suos & filias suas per ignem. In cuius ritus expositione non omnium interpretum conspirant sententiæ.*

Traducere filios & filias per ignem.

LXXV. *Aliqui putant, quod illud sibi voluerit, traducere filios & filias per ignem, nimirum quotidie filios igne ex ara idolorum suffumigandos curare, sine dubio, ut hoc modo*

C

modo

pro-

s in

VI

mnis

kuria

arus,

ccle.

benè

Deu-

is ci-

netur

inare

n re-

DEI

nitus

mpie-

capiti

1. de

Eth-

do &

etur:

n hu-

num

quo

EVAM

ot mis

Id

modo eos idolorum ipsorum cultibus per totam vitam amplectē-
dis assuefacerent. Et hoc pacto exponit Guevara in horo-
logio lib. 1. c. 23. quæ 2. Reg. 21. 6. de Manasse proferuntur,
quod trajecerit filios suos per ignem.

Etiā in Greco
habetur *μαρτυρ-
βαίον*.

Ignem sacrificio-
rum primo cali-
tus delapsum
tandem multi
divinis honoribus
coluerunt.

LXXVI. Aliqui ut *Lyra super Deut. 18*, putant, illud si-
gnificari, quod adhuc apud Tartaros in usu est, qui nimirum
credant omnia per ignem purgari, & iccirco homines extra-
neos ad Principem accedentes prius transire inter ignes,
quod ipsi nominant *lustrationem*, jubent. Itaq; sine dubio per
ignem sacrum seu sacrificiorum ex sole accensum liberos
transmiserunt ut sanctificarentur: Id quod & ipsum hoc
sine fecerunt, ut liberis amorem & favorem erga idola sta-
tim à teneris instillarent.

LXXVII. Aliqui, ut *Pellicanus ex Rabbi Levi*, hario-
lantur, quod *traducere per ignem* sit consecrare liberos ser-
vitio, idoli, adeoq; vel ad tempus, vel perpetuo cœlibatui eos-
dem addicere, super illud 2. Reg. 16. 3. & 21. 6.

LXXVIII. De his igitur tribus modis accipiunt aliqui
loca Sacrarum scripturarum 2. Reg. 21. 6. & 23. 20. 2. Par. 33. 6.
Jerem: 3. 35. Neq; negabimus, his tribus & forsā etiam aliis
pluribus modis Gentes & Iudæos idolo Moloch olim servi-
isse.

Forsan etiam
notas externas
liberis inusserunt
ut aliqui putant.

LXXIX. Et confirmat hæc declarationes illud, quod
Lev: 18. 21. traductio per ignem mediis scortationibus & ad-
ulteriis, *tanquam scortatio & adulterium spirituale*, reliquis o-
mnibus magis de restabile, immiscetur.

An aliqui liberi
à veteribus pla-
nè fuerint com-
busti.

LXXX. Alii deniq; ut Iudæi, quorum sententiam com-
memorat *Lyra super Levit: 18.* & Hieronymus super *Esaiæ*
c. 46. & *Jerem: c. 7.* ut & *Pellicanus super eundem textum,*
Heidenus in Solyma lib. 7. c. 1. & alii existimant, omninò quos-
dam liberos etiam penitus fuisse exustos.

LXXXI. *Moloch* (inquit *Lyra super Levit: 18.*) erat
idolum.

idolum cupreum ad formam bovis factum, interius concavum, & in illa concavitate fiebat ignis, quousq; idolum esset, quasi ignitum & tum ponebatur puer inter manus idoli, & sacerdos tympana percutiens tantum sonitum faciebat, quod vox pueri morientis audiri non poterat, ne parentes compaterentur, sed magis crederent, animam acceptam à Dijs in quiete, & sine dolore.

LXXXII. Addit idem super Levit: 20. frequentius loqui scripturam de Moloch quàm de alijs idolis, tum quod multi circa hoc fuerint, inclinati, crediderintq;, quod ex tali puerorum oblatione consequerentur, quicquid postea vellent.

LXXXIII. Apud Ethnicos certè exurendi & comburendi liberos consuetudinem fuisse supra disputatione 3. monstratum fuit, & ex Zuingeri theatro lib. 4. vol: 27. § Humanæ victimæ, luculentius animadvertetur: præterea Sennacheribus DEV M, filiorum immolatione placaturus, ab iisdem interficitur, teste Reineccio, tomo 1. Syntagmatis de Monarch. Chaldaic & Assyr: fol. 61.

LXXXIV. Huc referunt authores illud. 2. Reg: 16. 6. de Achazo, quod traduxerit filium suum per ignem secundum abominationes Gentium, hoc est, ut 2. Par: 28. 3. declaratur, quod combusserit filios suos, hoc est, litaverit humanis hostiis, ut Pflacherus exponit.

LXXXV. Ac eodem modo illud Jerem: 7. 31. V T COMBURENT filios & filias suas igni, explicat Hieronymus. Et quid pluribus? Psalmus 106. 37. 38. omnem dubitandi ansam præcindit, cum ait, Sacrificaverunt filios, & filias suas Demonis, & effuderunt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum & filiarum suarum, quos sacrificaverunt sculptilibus Chanaan & infecta est terra sanguine.

LXXXVI. Quibuscunq; autem rationibus filios Moloch ad imitationem Gentium sacrificarunt, sive prioribus undè idolatræ evadebant filii & filia, sive postrema undè homicidæ teterrimi simul & idolatræ fuerunt ipsi parentes facti, meritò

מלך רע

scilicet idolorum.

Causæ eorum aliqui suos liberos exusserunt.

Anno Christi 1500. in America usitata fuisse sacrificia humana, ex auctoribus recentibus de America constat.

Etiam Judæi exusserunt liberos suos.

Maledictio super eos qui liberos exusserunt.

Eccē, faciens, consentiens, con-
nivens & non
puniens eque
puniuntur divi-
nitus.

Gebenna.

Quis Deus fue-
rit Moloch.

Origo exustionis
liberorum non
est factum Abra-
hā quod speciali-
ter dicitur man-
dato, nec tamē
perficiebatur:
nec etiam Je-
phthā, qui filiam
non exussit, sed
celibatui manci-
pavit.

expertū sunt illud *Levit. 20. 2.* Quicumq; è filiis Israel & peregrinis qui peregrinantur in Israel, dederit de semine suo ipsi Moloch, moriendo morietur, populus terræ lapidabit eum lapidibus.

LXXXVII. Et addit: Ego namq; ponam faciem meam in virum illum, & exterminabo illum è medio populi sui, quia de semine suo dederit ipsi moloch, ut contaminaret sanctuarium meum & pollueret nomen sanctitatis meæ.

LXXXVIII. Gravè aliud adjicit: Quod si abscondendo abscondat populus terræ oculos suos à viro illo, quum dat de semine suo ipsi Moloch, non interficiendo illum, tunc ponam ego faciem meam in virum illum, & FAMILIAM EIVS, & succidam eum & omnes qui fornicantur post ipsum, ut fornicentur post Moloch, è medio populi sui.

LXXXIX. Non injuria verò priores modos detestabiliores pronunciaveris postremo, quia in hoc brevissimis horæ minutis excarnificabantur liberi, in illis verò animarum salutem æternam amittebant.

XC. Locus idoli Moloch datus fuerat in valle Ben, seu filii Hinnom, qui etiam dicebatur Tophet à sonitu tympanorum de quo in thesibu shis supra, undè tandem CHRISTVS locum maledictorum & cruciatus vocavit Gehennam, & sub Moloch idolo delituisse demones *δαιμόνια* dicitur *Levit. 17. 7. Psal. 106. 7. 38* qui mendaces & homicidæ ab initio fuerunt & istas abominationes gentibus ac Iudæis persuaserunt.

XC I. Pessimè autem decepti fuerunt in his quibus sine dubio usi fuerunt varinationibus suis si Deo placet vitulus in holocaustū, multò magis filius. Sic enim ratio cultum divinum ipsa sibi eligens in teterrimas incidit & horrendas impietates. Cujus rei exempla nobis producant diversissimi Monachorum ordines, & *ἐκείνην* diversis temporibus excogitata.

XC I. Evagrius lib. 23. c. 2. & Niceph: 14. 30. testantur *Παλестινὰ* Monachos dierum quinq; & amplius jejunio & laboribus

bus adeo semetipfos attrivisse, ut mortuis essent similimi, alios sese casualis inclusisse, adeo angustis, ubi nec cubare, nec se erigere poterant, alios cavernis utos fuisse, alios radicibus utri solitos.

XCVIII. Huc quod intimam vestem habent cilicinam & carnibus nunquam vescuntur *Carthusiani*, quorum multi ante tempus vitam hoc pacto sibi abrumpunt, multi ut *Carmaldulenses* perpetuum præstant silentium, nudis pedibus incedunt, humi cubant per convalles huc & per abrupta loca reptant, alij seu *Geusleri* seu *Flagellantes* circa annum *CHRISTII* 1254. & 1350. (ut hodierni *Capuzini*) gregatim eunt, vestibus se exuunt, supernè umbilicotenus nudi, capite tecto, nè agnoscantur, scutica nodosi humeros & pectus secant, & crudeliter se verberant, ut ex vulneribus & crebris ictibus liveant, sicque *DEO* sese expiatis putant.

XCV. Neq; est & fuit quovis tempore exiguus numerus adeo delirantium, quia tantum *Canoniorum* regularium canobia olim 455. in Europa, in Italia 700. fuerunt secundum *Polyd.* & *Volater*: unde cogitandi ansam capiamus, quantam hodiè infinitam multitudinem seu ociosorum, seu maniacorum illorum reperire liceret.

XCVI. Certè sicut sine scriptura & rationibus evidentibus hoc vitæ genus elegerunt: ita fustibus & virgis ex castellis expellendi & in ordinem redigendi erant, idq; magistratus politici virtute & autoritate.

XCVI. Perindè faciunt qui olim *Molocho* de semine suo dederunt, & qui post tot admonitiones hodiè genus illud vitæ amplecti suos & suas vel jubent vel connivendo permittunt, vel non prohibent vel non dissipant speluncas illas, cum possint.

XCVII. *Levitici* 20. 5. facientes & non prohibentes iisdem pœnis implicantur, cujus negotii latiore explanationem infra habebimus. C 3 Dein-

ἐθελουθητικῶν
Monachorum.

Flagelliferi, &
hodierni Capuzini

Magnus numerus
omni tempore
à prima inventionem
eorum qui
ἐθελουθητικῶν
delectantur.

Faciens & con-
sentiens.

Octo species, idola-
latriarum, quas
exercuerunt
Chananæi.

1. Divinantes
divinationes.

2. Hariolantes
ex meteoris.

3. Augures.

4. Præstigiato-
res.

5. Incantantes
incantationes.

XCIIIX. Deinde adjiciuntur aliæ idolatriarum & abominationum, Diabolicarum, quas Chananæi Ethnici frequenter exercuerunt, species octo, quæ non nisi ex diligenti vocum Hebraicarum consideratione & quidem cum exemplis alicubi in textibus sacris collata declarari poterunt.

XCIX. In prima nominatur, קוסם קוסם Kosem Kelamim, divinans divinationem, & quis sit ille habendus, ex illo Mich. 3. 6. Erunt nobis tenebra pro visione, concluditur, nimirum, qui sine Physicis causis vaticinatur futura, quasi divinas de iisdem visiones & revelationes accepisset: sive fiat vaticinatio ista per verba, sive per imagines in Crystallis, speculis, annulis, unguibus &c. exhibitas, utrinq; diabolo invitationi vatis obtemperante & materiam sermonis quæ sit vel specierum visibilium expetitarum suppeditante.

C. In secunda מעוין Meonen (derivatus ab interpretibus quibusdam ex ענן obnubilavit, unde nubium descendit nomenclatio ענן) poterit definiri, qui ex tonitribus & fulminibus hariolatur: in tertia מנחם à מנחם auguratus est, in græco redditur οἰωνοκόπος ubi οἰωνός avem denotat, erit ille, qui ex alitum volatu & cantu vel tripudiis, rerum futurarum indicia capit.

CI. In quarta מושף proprie putatur esse præstigiator, qui ope diabolorum species visibiles oculis astantium quo ad colorem & magnitudinem, &c. objicit alias, quam quæ ex naturæ non impedita actione & veritate revera sese iisdem insinaturæ fuissent:

CII. In quinta חובר חובר chober chaber, incantans incantationem, qui certis rhythmicis verbis, quibus nomen DEI & signum crucis miscetur, & aliis characteribus, herbas, animalia, hircos, gallos, ligna, cribra, secures, specula, libros, radices, & alias res operationibus hyperphysicis, non ijs propter quas divinitus sunt conditæ, consecrat & destinat, Diabolo seu per præstigias seu revera procurante, quisquis sequitur, effectum. Ideo

CIII. Ideo autem canendi vel cantandi nomen habuit hæc species, quia ad rythmum recitabantur adjurationes & evocationes Satanae, ne, quod extra carmina & cantus plus quam facilius fieri solet, error committeretur. In evocando enim errantes & hallucinantes verberibus excipere servos suos solitum fuisse daemone, ex magorum veterum & recentium relationibus habemus. Serio enim à suis coli voluit ipse quoque.

CIV. In sexta אֱלֹהֵי שְׁחֹל schoel ob, rogans spiritum, qui in laguncula aut utre adjuratus præbet inde responsa ad quaestiones propositas: & quidem modo per os obsessi, modo ex obsessi pedibus, dorso, pudendis, sæpè sermone peregrino & obsessis penitus ignoto: græcis dictus ἐγγαστήριον.

CV. In septima אֱלֹהֵי יְעִי ubi in græco dicitur νεφελόμαντις, qui res præter communioem naturæ ordinem in cælo, aere, plantis, animantibus, sacrificiis prognatas futurorum eventuum præsignificationes esse profitetur & exponit.

CVI. In octava denique Νεκρομαντίας, qui certis ritibus & sacrificiis animas mortuorum evocat ac de secuturis percontatur, licet animæ mortuorum revera non queant revocari. Quicquid autem horum factum fuisse legitur, id omne quomodo Diabolis ascribendum veniat, postea monebitur.

CVII. UT AVTEM APERTIVS videant omnes, qualem cultum Diabolorum Chananæi exercuerint, post vocabulorum qualem cunq; interpretationem ostendendum restat, quænam ineptiæ singulis speciebus idolatriæ istius subjacuerint.

CVIII. Ad primam igitur pertinuerunt, qui multa vel manifesta habuerunt fœdera cum Diabolis, ut fuerunt omnes, quotquot oraculis Ethnicis procurandis præfuerunt Sacerdotes, qui rerum amissarum, furum, adulterorum, homicidarum, locorum, ubi laterent, imagines exhibuerunt, ope

6. Pythones

7. Νεφελόμαντις.

Νεφελόμαντις
corrupte nigromantici dicti,
unde omnes magi postea appellari sepe videntur
Schwarz-
künstler.

1. Exemplis vaticinantium ex pacto inito cum Diabolo.

Cur in crystallis
sæpè hominum
dorsa & non fa-
ciem monstrat
Demon.

Mulæ innocen-
tes in judiciis
imperitorum af-
fliguntur.

Ethnici ex
fulminibus vati-
cinia captarunt.

Prestigia da-
monum intermi-
scentur ubivus.

Auguriorum
æempla.

ope Diaboli in crystallis, speculis, poculis, aqua repletis, annulis, unguibus, securibus, aere &c.

CIX. Id quod *interdum* præstare potuit Sathan, quoties præcedentibus actionibus ipse interfuit, vel de iisdem aliquid ex sociis suis percepit: *interdum* tamen obvertit in speculis hominum dorsa, quia nec vidit nec ex sociis Dæmonibus facta vel auctores accepit.

CX. *Item* sæpenumerò, quod experientia docuit, in gratiam interrogantium innocentes monstravit & suspectos reddidit, *undè* cautos decuit esse iudices, præsertim in veneficiis dijudicandis, quod sæpenumerò ex hac futili & falsa suggestione Diaboli mulieres pias & nequaquam reas in pericula incidisse constat.

CXI. Ad *secundam* attinuerunt, qui fulgura & tonitrua consulebant, num vel in leva parte sive boreali parte cæli aut impari numero intonuisent, num ex ortu emissa, cæli circumacta, in eandem partem rediissent, num nubibus excussa à terra resiliissent, & crebris in sublimijignibus fulsissent, num fulgura in dextram à sinistra emicuisent, *utrum* verò ab occasu increpitassent, aut per septentrionem in occasum transcurrissent, aut pari numero desissent, *quique* ita ex usitatissimis fulminibus & fulguribus vel summam fœlicitatem à Dijs vel diras calamitates sibi & alijs portendebant. Sæpè Dæmon in auribus ipse sonos similes tonitruibus excitabat, & eventum quem præcivit, illa complebat, quæ exposcebantur, ut hoc pacto religionem illam suam inter Ethnicos sartam tectam confirmaret.

CXII. Ad *tertiam* spectarunt, qui eventum prænunciarunt ex avium, ut picarum, corvorum, noctuarum volatu, garritu, pastu, ex pecorum quorum agmina Spartani secum hoc fine in bellum ducebant, colore, lacte, catulis, voce, pastu, congressu, accessu, ad locum sacrificii, morte, extis, &c.

Sic

CXIII. Sic sine his nihil superstitiosi Chaldaei aggrediebantur, nisi prius pullos hanc ad rem enutritos emitterent è caveis, & ex iis, cum pulte cibarentur, varia observarent. Si non exhibant, vel nimis tardè vel tandem non comedebant, vel cum strepitu alarum respuebant alimenta, vel recurrebant, vel avolabant (prout à Dæmone agitabantur) cum à miseris omnia negocia suspensa vidisses. Toto autem genere ab his distare novimus, quando mutationem aeris, adventum diei, æstatis, hyemis, ex avium &c. motibus, cantu, volatu quandoq; prædicunt Physici.

CXIV. Ad quartam referendi fuerunt Magi Pharaonis *Exod. 7. & seqq. capp.* qui omnia *similiter* fecerunt, sed *Φαυρομένως*, sicut apparet ex eo quod tandem pediculorum species seu *Φαυροσίας* in oculis Ægyptiorum producere prohibentur.

CXV. Quibus similes sunt, qui adhuc hodiè ostentant imagines galli trahentis ingentem trabem, ex dæmonis oculos spectantium præstringentis auxilio, cum verus gallus nihil nisi filum straminis ore suo gestet, unde pii talibus spectaculis interesse non debent, item cum annis retrorsum fluere, terra moveri, nubes pelli, ventus excitari, Luna cælo deduci videtur, cum noctu per aerem sese ferri, cum Diabolis saltare, convivia agitare multi & multæ somniant, cum fingunt se mutari in feles & lupos, putant se posse tempestates veras progignere, & sedare, pro lubitu suo, cum imminentes saltem ipsis indicentur à Diabolo, cum sæpè alter in hypocaulo videt atrum canem, alter nihil.

CXVI. Ad quintam accensendi fuerunt, qui per incantatos hircos abientem & cunctantem sponsum domum redire compellebant, id quod interdum fiebat *Φαυρομένως*, interdum *revera* Dæmone ex permissione divina hominem promovente, sicut etiam apud Theocritum maritus revocabatur domum per incantatam iugem.

D

Item

Physice prædictiones concessæ.

4. Magi Pharaonis non reverè exhibuerunt miracula, sed fuerunt præstigiatores.

Adhuc usitate præstigia.

Curaciones &
procuraciones
multarum rerum
magice.]

Sept̄ in uno in-
diuiduo concur-
runt aliquot spe-
cies idolatrie.

Quomodo da-
mon possit hu-
mores miscere
&c supra osten-
sum est disputa-
tione quinta.

6. Pythones.

7. Chaldei, su-
perstitiosi Astro-
logi.

Ferem: A signis
caeli nolite me-
tuere.

Non ascribenda
sunt remotis
causis que pen-
dent ex propin-
quis.

CXVI. Item quando morbos pecorum vel hominum, im-
potentiam coeundi &c: curabant adjurationibus & incan-
tationibus, nimirum cum desinebant ipsi ledere & nocere Diabo-
li, ut ita sanare putarentur: sicut incantationibus & aliis in-
fra vel supra limina positis & defossis, quæ per se non sunt
venenosa satis, ulcera tabifica in hominibus vel brutis, odia
& amores procurabant, ubi Diabolus efficiebat ea ex pacto, se-
cundum primam speciem, quæ incantator ipse imprecabatur, sicut
ille exclamabat, Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

CXVII. Interdum quidem veneno nocebant, sed illud
proprie non est magicum verum alio respectu malitiosum.

CXVIII. Interdum hoc pacto mortem pecorum & ho-
minum causabantur DEO indulgente: interdum in lege-
tem erucas & pulices in animalia & similia insecta cogebant,
Dæmonibus vel revera id facientibus, vel iterum *Φαινομένων*
ludentibus.

CXIX. Ad sextam referendi fuerunt nimis multi in locis
oraculorum Ethnicorum, à spiritu maligno fatidico occupati,
quales erat Pythonissa in Endor. 1. Sam: 28. 7. & altera Act.
16. 16. habens spiritum Pythonis, quæ magnum questum prebe-
bat Dominis suis divinando.

CXX. Ad septimam computati fuerunt Chaldei, qui o-
mnium ingeniorum, voluntatum, inclinationum, actionum,
contractuum, conjugiorum, liberorum, divitiarum, pauper-
tatis, felicitatis, infelicitatis, horæ mortis, generis mortis, an-
norum ætatis, itinerum rationes ex *δωδεκατημοίσις* Zodiaci,
& ex constellationibus reddebant, sine respectu omni ad DEI
vel remunerantis, vel punientis quosdam providentiam, sine re-
spectu ad voluntatis humana libertatem à qua multa prodiere,
quæ falso astris ascribebantur, nedum respectu ad causas alias, ut
quod multi fuere furaces, quia gravidæ matres furtis aut si-
milibus delectabantur, quod Tiberius & Caligula secundum
Ioan-

Ioannem de Lacerda in lib. de mulieribus exhibulis & crudelibus nutricibus bibacitatem contraxissent & crudelitatem, non ex astris.

CXXI. *Veram astrologiam* ut sanæ Physiologiæ partem, quæ sese intra τὸ δουατὸν & intra τὸ χησιμὸν tanquam duas optimas metas continet, in medicina, in quotidiana valetudine curanda, in æconomicis, agricultura, piscationibus, re pecuaria &c: magnum usum habentem calculo nostro non stringimus.

CXXII. Hujus classis fuerunt & sunt *Zigani*, colluvies hominum quorumcunque ex variis nationibus ad sese diffugientes recipiens, & de quæsitis futuris vaticinans, vel ex manuum inspectione, vel ex aliis non Physicis planè inepto modo.

CXXIII. *Hujus classis fuere, qui quævis somnia fatidica pronunciarunt, & imprimis illi qui victimarum pellibus inclusi & addelubra idolorum dormientes talia somnia captarunt. Voluit nimirum Simia Satan D E U M emulari, qui Iacobo, Iosepho, & Pharaoni hoc pacto eventura revelabat. Vbi iterum Physica somnia suis relinquimus æstimanda doctoribus; de promiscuis vero non immerito usurpamus illud Ecclesiastæ c. 5. Vbi multa somnia ibi multa vanitates, tu vero time Deum.*

CXXIV. Huius item classis fuere *sortilegi*, qui 1. extra calum necessitatis & 2. suspicionis 3. sine consensu partium, 4. credentium sortes à regi D E O, vel sine precibus, ubi D E O nihil præscribitur, & 5. sine data promissione, quod in eventu acquiescere vellent, ad sortitionis censuram confugerunt, cum scilicet res dubias consilio & deliberationibus præmissis expedire potuissent. *Verbi causa, qui hac ratione voluerunt autores criminum clam designatorum investigare, quo pacto multi sine dubio innocentes perierunt.*

Veræ Astrologiæ limites.

Zigani omnium nationum præsertim vicinarum nobis colluvies.

De vaticinationibus ex somniis.

Sortes quæ prohibita, quæ & quibus conditionibus permisse.

im-
can-
diabo-
is in-
sunt
odia
to, se-
sicut
gnos.
illud
sum.
& ho-
lege-
bant,
mævus
locis
pati,
Ad.
rebe-
qui o-
num,
uper-
s, an-
diaci,
DEI
ne re-
diere,
s, ut
ut si-
dum
Ioan-

*Jonas quomodo
sorte reus depre-
bendatur.*

*Sortes quando
adhibenda.*

*Ineptissima ine-
ptia in eligendis
uxoribus, quas
consilio praece-
dente eligere de-
cet.*

*s. Species vati-
ciniorum ex
mortuis.*

*Samuel revoca-
tus ex morte per
Pythonissam quo-
modo.*

*Quomodo DE-
VS odio profe-
quatur & puni-
at veteres & re-
entes idolatrias.*

CXXV. *Judi* Etsi autem hac in parte itidem peccarunt Eth-
nici Iona¹. tamen propter singularem causam DEVS e-
ventum mirabiliter moderatus fuit, & Iona ipso confitente
in apricum produxit veritatem.

CXXVI. Alia ratio est, cum *in hereditatum distributione*
& *in designandis Ducibus & primis in vasoribus oppidorum op-*
pugnandorum ad sortem descenditur, ne alteri plus quam al-
teri, vel favere vel invidere vidantur, aliqui distribuentes hæ-
reditatem seu munera illa bellica.

CXXVII. Quid igitur sentiendum sit de doctissimis viris
Thrasibulo Cursenero & de Petro Kesselero in uxores sibi eligen-
tibus, quamcumq; primam quisq; in via sua sibi esset habiturus ob-
viam; quorum ille pauperem bonam, hic verò mendicantem
accepit istiusmodi, à qua superbè & inhumaniter tractatus
fuit, apud Zuing: vol: 29. § *Delectu incerto*, ex his ipsis qua
libavimus, à quibuslibet satis æstimabitur.

CXXVIII. Ad *ultimam* spectarunt, quotquot qua sive-
runt *futura ex mortuorum spiritibus*, quos peculiaribus cere-
moniis, oblationibus & precationibus exciere solebant: *nimi-*
rum Dæmones sese sistebant sub forma & imagine mortuorum, ut
quos optimè in vita noverant & observaverant, & exprimere
poterant, statura, vultu, voce &c. Huc propriè pertinet exem-
plum *Pythonissæ revocantis Samuelis* imaginem ope Diabo-
lica ex inferis, ut putabat ipsa verè 1, Sam: 28.

CXXIX. Huc pertinuerunt *nocturna spectra, apparitiones*
spirituum, quæ sub Papatu contigerunt, ubi conquerebantur sub
nomine animarum de purgatorii cruciatibus & missas pro
fese aut alia fieri postulabant: quo ipso pacto in immensum
amplificata & latissimè propagata fuerunt superstitiones &
idolatriæ Pontificiæ plurimæ.

CXXX. De his igitur idolatriis universis & singulis duo
DOMINVS pronunciat 1. *quod sint abominatio, βδελου-*
μα

ma, seu quod vult Hebraica origo, talis res putida, putrescens, fetida, quam (ut nec homo putredinem) DEVS ferre nequeat. Ecce quam diversum sit iudicium DOMINI à iudicio nostro. Abominale vocat & iudicat ipse, quod ratio nostra leve & ridiculum esse putat.

CXXXI. 2. *Quod propter has abominationes ejiciat ipse Chananæos à facie sua, seu ut Levit: 18. 25. 28. & 20. 20. habetur, quod eisdem terra evomat, sicut os & ventriculus cibos putidos receptos statim rursus evomit. Ergò nullum est dubium, hodiè quoq; bella, incendia & similes calamitates universales, quibus hominum aedes & bona evomuntur & in nihilum redduntur, esse pœnas tum aliorum peccatorum, tum idolatriarum ejusmodi adversus primum præceptum.*

CXXXII. At inquires, quid ista magni nominis pœnas mererentur, cum nullius negotii sint ipsa delicta: *sed attentius queso rem considera & videbis quàm plurimum detrahant ea providentiæ divinæ, cum vel casu quævis contingere, vel ex solis hominum & Diabolorum molitionibus fieri existimant, ideoq; in dubiis & desperatis non apud DEVM, sed & apud Diabolos vel apud solas alias creaturas auxilium & consilium quarunt stolidi & insipientes homines.*

CXXXIII. At, rursus inquires, quid istis admonitionibus hodiè opus esse censueris, cum inter Christianos jamdudum ea omnia evanuerint.

CXXXIV. O utinam res illa sese hoc pacto haberet. Sed primum consule domesticam fermè quamvis experientiam, deinde lege D. Lutherum super 1. præceptum in tom: 1. Lat: Witeberg. justè conquerentem de illis, qui conceptis verbis & certis signis noverunt consecrare, id est, execrari gladios, tela, bombardas & omne ferrum, ne ab illis sive in bello, sive alias laudantur, de veneficis, quæ infantes aegrotos mirabilibus modis, benedictionibus & adjurationibus &c: vel quotidie, & ubi vis

D 3

curant

Heo pãuci volunt agnoscere & fateri.

Objeçtio: levia sunt, ex somniis, volatu avium, exq; similibus variisari.

Objeçtio s.

Responso.

Experientia omnium locorum, & horarum monstrat, etiam hodie multa idolatrica ex Chanaanais & aliis Ethnicis idolatriis inter Christianos reliqua reperiri.

In concionibus etiam idolatria hactenus exposita saepius taxanda.

EX XVIII
DEUT. DE
MAGNO
PROPHETA.

Magnus Prophetam in Deuteronomio est nullus alius nisi solus Christus.

Contextus capituli XVIII. loquitur in genere de multis futuris Prophetis.

curant, litteras certo die scriptas de collo suspendunt, qui certis signis pecora à lupo, peste, igne, aqua volunt servare, qui ignes & aquas volant adjurare, qui dies Aegyptios observant in profecti-
onibus, in reditu, in negociis, in vestibus, novis induendis, qui baptizandis pueris verbenam, caseum & alia alligant, in curationibus ter circa domum currunt, & in numero spem auxilij collocant, qui domesticos habent & familiares lares, qui prorsus cum Damone fœdus ineunt, & quid non suppeditatura est quotidiana experientia, Desino: nimis multa praxis quotidiana monstrabit reliqua superesse ubivis apud plurimos ex veteri idolatria.

CXXXV. Hi autem quomodo & quoties corrigendi sint, præter illas objurgationes jam recitatas & usurpandas, disputatione quinta diximus.

CXXXVI. Nunc ad locum alterum intermedium capituli 18. Deut: descendimus, ubi promittit DEVS, se Prophetam è medio Israelitarum suscitaturum, quem debeant audire, juxta omnia quæ postularunt in Horeb, & se requisiturum ab eo qui illum Prophetam, in cujus ore verba sua, DOMINVS posuit, non audierit.

CXXXVII. De quonam Propheta hic locus Deuteronomii fit accipiendus, SPIRITVS SANCTVS interpretatur ipse Act: 3.22. & 7.38. atq; ex sermonibus Samaritanorum Iohan: 4.42. & alibi nimirum Iohan: 6.14. ex sermonibus 5000. cibatorum facile colligitur.

CXXXVIII. Ac quia etiam CHRISTVS ipse dicit, Ioh: 5.46. Mosen de se vaticinatum esse, sine dubio hic textus principem locum in toto Mose obtinebit. Sed videamus ipsius membra ordine.

CXXXIX. Primò omnium à vers. 15. usq; ad finem capituli prædicuntur & promittuntur Israelitis Prophetæ multi in genere, quales etiam plurimos tandem acceperunt, scilicet extraordinarios ministros, doctrinæ, & morum reformatores,

res, sub quo tamen multitudinis & varietatis Prophetarum prætextu multi falsi sese insinuaverunt, ut apertè hoc loco innuitur, sub finem capitis.

CXL. Deinde promittitur in specie Propheta secundum ea, quæ petierunt à IEHOVA in Horeb, in die congregationis, dicendo, *Ne addam audire vocē IEHOVÆ DEI mei, neq̄ ignem magnum istum videam amplius, (scilicet, ut hætenus vidi) & moriar.*

CXLI. Duo enim petierunt à DEO in monte Horeb 1. *nè tum DEVS amplius per se, sed per Mosen ipsos alloquatur* Exod. 20. 19. id quod etiam ab illo tempore in deserto factum fuit. 2. *ut Prophetam de gente sua & de fratribus suis, mediatorem inter DEVM & homines tam insignem, sicut tunc erat Moses, ipsis suscitaret.* Deut: 18. 15.

CXLII. Ex occasione igitur primæ petitionis proflixit liberalissima pollicitatio, quod DOMINVS Prophetas subinde apud eos sit excitaturus, qui 1. *per visiones*, dum aliquid Prophetæ corporalibus oculis objicitur eventurum, 2. *per figuras in somnijs visas*, dum imaginaria, ut nos in somno & somnio percipimus, futura monstrantur, 3. *perq̄ similes revelationes internas*, ut per ænigmata, ubi aliud videtur, aliud significatur. 4. *per familiare alloquium DEI*, ex ipso spiritu omnipotentis veritatem de futuris sint accepturi, & patefaciari Num: 12. 6. 7. 8.

CXLIII. Plurimum autem discriminabantur Sacerdotes & Prophetæ, siquidem Sacerdotes semper sibi invicem succedebant, in cathedris ordinariis docebant, sed Prophetæ successionem aliquam non eligebantur, verum extraordinarii erant, ita ut interdū longo tempore nullum haberent Prophetā Iudæi.

CXLIV. Præterea Sacerdotes omnes nō nisi ex tribu Levitica ordinabātur, sed Prophetæ interdū erant ex aliis tribubus, ut Daniel ex tribu Iuda Dan: 1. 6. neq̄; etiā Prophetæ sacrificia reliquaq̄; administrabāt, sed pro tēporū, corruptionis doctrinæ, morum

Capite XVIII.
Deut. VNVS
IN SIGNIS
Propheta prædicatur, Christus.

Duo, Judei in monte Horeb à DEO petierunt.

Quando prima petitiō Israelitarum in Horeb fuerit divinitus exaudita.

Differentia Sacerdotum & Prophetarum in veteri instrumento.

morum, calamitatis immittendæ aut finiendæ ratione ad docendum, carpendum tum Reges tum Sacerdotes & plebem & ad prænunciandum mittebantur.

CXLV. Deniq; *ordinariis Sacerdotibus* nihil erat proclivius, quàm errare & labi: *Propheta* verò ab omnibus nãvis in doctrina prorsus erant immunes: *Isti* etiam sustentabantur ex publicis: *hi* vero nequaquam item.

CXLVI. Sub his, igitur speciosissimis conditionibus, quæ Prophetis magnam conciliabant auctoritatem, apud omnes populos, omninò multi gloriæ cupidi & rerum novandarum avidi aut principum gratiam captantes 1. Reg. 22, sese Prophetas mentiebantur, qui quomodo cognoscendi, vitandi, & puniendi fuerint ex *Deut. 13.* & ex fine hujus capituli monstratum fuit disputatione 4. & 7.

Quomodo secunda petitio Israelitarum in monte Horeb exaudita fuerit à DEO.

Magnus Prophetæ Deut. 18. non est Moses aut alius quisvis vulgaris Prophetæ.

CXLVII. Ex occasione *secundæ petitionis* quæ à priore omninò est diversa, Prophetæ magnus, qualis fuit ipse Moses, cum quo reliqui nulli adeo, conferri rectè potuerunt, ipsis prædicitur & promittitur.

CXLVIII. Et quidem *Moses* hic magnus Prophetæ intelligi nequit, utpote qui non expectari poterat, cum ipsis jam dudum fuisset datus & præfectus: *de alijs præter Mosén & CHRISTVM itidem accipi non potest*, quia nullus unquam fuit tam insignibus modis conferendus, cum Mosè ex omni Prophetarum classe, atq; solus Christus, Mosén tamen infinites superans.

Magnus Prophetæ Deut. 18. non potest esse Josua.

CXLIX. Hanc sufficientem & validam partium remotionem cum videant hodierni Iudæi à nostro Messia abhorrentes, locum hunc ipsum *de Josua successore Mosi* interpretantur, idq; expresse contra veterem propriam ipsorum traditionem, quæ recensetur à Galatino de arcanis Catholice veritatis lib: 8. c. 7.

CL. Summa igitur hujus posterioris petitionis fuit, cum

vides

viderent per tonitrua & fulgura, per nubem densissimam super montem totum fumantem, per clangorem buccina intentissimum, per commotionem totius montis ardentis & fumantis Exod: 19. omnibus Legum decreta non servantibus, mortē intentari, quòd mox eodem momento Moses cum tota congregatione Israel & tota congregatio Israel una cum Mose petierit à DEO, ut ipsis juxta priscas promissiones Adæ, Abrahæ, Jacobo & aliis patribus toties repetitas venturum Messiam maturaret, quem omnes Mose ipso longe sanctiorem & perfectiorem futurum sciebant, quem Moses ipse amicus DEI, populi fidelissimus impensissimè & in momenta non desiderare non poterat.

CLII. Quin immò cujuslibet esto judicium, annon rem acu tangant interpretes quidam super hæc verba Exod: 4, 13. mi Domine mitte quæso citò quem mittes, (in quibus Moses impeditiorem & tardiozem linguam suam prætendens alium eloquentiorem & aptiorem ducem egredientium ex Ægypto designari petit,) qui putant, hoc ipso etiam loco Exodi. 4, 13. petisse Mosen de CHRISTO statim mittendo & operi educationis ex servitute Ægyptiaca præficiendo, siquidem cum is ab exordio mundi fuerit expectatus à sanctis omnibus, tanquam verus liberator gentis Israeliticæ, ut nimirum is jam tum citò perfecta liberatione oppressis in Ægypto occurreret, si placeret DOMINO, & populum ex tyrannico jugo eriperet I P S E & non alius.

CLII. Sed audiamus descriptionem istius magni Prophetæ huic gravissimo loco Mosaico insertam.

CLIII. Primò igitur omnium promittitur Prophetæ (scilicet post Adami & Sethi & Noach & Semi lineam Gen: 3, 15. & 5. & 11.) de gente Iudaica & de fratribus istius gentis, hoc est non ex aliarum gentium, nisi ex Israelitarum sanguine & semine procreandus & prodeundus Gen: 12, 3. & 18, 18. & 22, 18. Act: 3, 25.

Occasio, & causa, cur petierint Messiam in Horeb Israelita.

En Rom. 4, 15. lex iram operatur, Galat. 3, 24. paedagogus in Christum.

Moses etiam antea petit Messiam mitti, qui sui loco potius populum liberaret ex Ægypto, egredientem præcedere, & in terram promissam introduceret.

MAGNVS Prophetæ nasciturus ex gente Israelitica, non ex alia.

CLIV. Id quod nequaquam in illam interpretabimur partem, quasi DEUS tunc solos Israelitas olim sibi Ecclesiam delegerit, præteritis reliquis gentibus omnibus, tum propter singularem aliquam pietatem & sanctitatem hujus populi ex ejusdem semine Filium incarnari voluerit.

CLV. Nam superioribus disputationibus planissime probatum dedimus, singulis seculis inde ab initio mundi vocationem DEI ad salutis æternæ donum gratuitum percipiendum fuisse universalem, deinde apud Matthæum cap. 1. 5. in serie genealogiæ CHRISTI aliquod semen gentium tre dentium expresse intermixtum reperitur, in Rachab & in Ruth.

Prima causa cur
Christus debue-
rit ex una certa
stirpe Israelitica
nasci.

CLVI. Principalis causa electæ gentis Israelitica, ex qua nasceretur Messias, est, quod toti mundo proponere voluit DOMINVS certum locum, in quo una cum Scripturæ divinæ deposito SPES & DESIDERIUM illud gentium quæreret, expectaret, amplecteretur. Atq; ita secundum Christum salus ex Judæis est Iohan: 4, 22. ita Israelitarum est adoptio, & gloriæ, & fœdera Legis, & constitutio, & promissiones, & patres, & ij ex quibus CHRISTVS, quoad carnem, secundum Apostolum Rom. 9, 4 5.

Alterâ causâ,
cur Christus de-
buerit ex certa
una stirpe, Israe-
litica nasci.

CLVII. Deinde iccirco etiam ex stirpe certa promittitur magnus ille Propheta, ut certum esset, Messiam nobis hominibus quoad carnem per omnia æqualem excepto peccato futurum. Idq; asserendum est adversus hæreticos, qui negarunt CHRISTVM ex semine David natum, qui sine vera carne phantasticum hominem, CHRISTVM apparuisse somniarunt, qui delirantes docuerunt, CHRISTI carnem de cælo per uterum virginis tanquam radium Solis penetrasse.

Caro Christi verè
ex Maria virgi-
ne desumpta fuit.

CLVIII. Hos omnes refutat locus Mosaicus, monstrans magnum illum Prophetam suscitandum de medio fratrum suorum, & suffragatur novum instrumentum, Matt: 1. 16. quod sit

fit EX Maria genitus: v. 20 quod sit IN ea genitus: & Luc. 1, 31. dicitur, Ecce CONCIPIES IN VTERO: & v. 35. NASCETVR EX TE & v. 42 FRVCTVS VENTRIS MARIÆ, nimirum ut habet prima promissio Gen: 3, 15. SEMEN mulieris &c.

CLIX. DEINDE talis promittitur magnus Prophe- ta, in cuius ore positurus sit DEVS verba sua, ut loquatur ea in nomine suo (DEI:) qua de causa ejusdem contemptum ipse quoq; (DEVS) ab omnibus sit requisiturus. Id quomodo fa- ctum fuerit, novi instrumenti Scripturæ elucidabunt.

CLX. Sic enim Baptista inquit de ipso Ioh: 3, 34. Is, quem misit Deus, verba Dei loquitur Ioh: 5, 19. Amen dico vobis, non potest Filius à se ipso operari, nisi viderit patrem operantem, qua- cunq; enim ille facit, hæc etiam Filius pariter facit. Ioh: 6, 38. de- scendi è cælo, ut faciam non voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me. Ioh: 8, 26 Ego quæ audiui à Patre hæc loquor in mundo, & v. 38. Ego loquor quod vidi apud Patrem meum.

CLXI. Iam verò si verba Scripturæ huc usq; commemo- rata accommodaveris ad dicta & facta CHRISTI, talia ea fuerunt super quibus tanquam singulari modo divinis, homines percellebantur Matt: 13, 54. Marc: 6, 2. Luc: 4, 22. si- quidem omnibus ad omnia interrogata appositisimè & suf- ficientissimè respondebat, omniumq; ora obturabat Luc: 2, 47. Matt: 22, 22, 33, 34, 46. id quod in omnibus controversiis so- la Scriptura & vox patris, nulla verò nulla, nulla unquam ratio- nis humanæ quantum vis subtilissimè excogitata & compre- hensa præstabit argumentatio.

CLXII. Ac de miraculis ejusdem etiam perspicuæ & a- pertæ extant testificationes: Ioh: 9, 31, 32. & 11, 45, & 12, 42. &c. & alibi sæpius, utpote ex quibus miraculis seu operibus irre- fragabiliter convincebatur & vincitur, esse hunc Pro- phetam magnum in una eademq; persona DEVM & ho- minem.

Christus SE- MEN mulie- ris.

MAGNVS Prophe- ta habet verba DEI po- sita in ore suo.

Qualia verba po- sita fuerint in ore Messie.

Verba divina singulari modo

Opera divina singulari modo.

minem, Ier: 23. 6. Osee. 1, 7. Rom: 9, 5. 1. Tim: 3, 16. adeoq; duas il-
 las naturas divinam & humanam in illa persona unitas ἀνω-
 γίστος & ἀδιασέτως adversus Nestorianos & Calvinianos, ἀντέ-
 νηως & ἀσυγχύτως, adversus Eutychianos & Schvvenckfeldia-
 nos, atq; ex illa unione consecutam communicationem idio-
 matum non verbalem, non Physicam sed personalem seu realem,
 adeo ut caro ipsa sit ditata omni potestate, scientia, omnipræ-
 sentia, & reliquis divinæ majestatis magnalibus. Es. 9. 6. 7. &
 11. 1. 2. Dan: 7. 13. 14. Matth: 11. 27. & 18. 20. & 28. 18. Coloss: 2, 9.
 Ioh: 3. 34. ut infinita veteris & novæ Scriptura testimonia alia,
 nunc prætermittamus.

MAGNVS
 Propheta pro-
 missus longè an-
 te suam incar-
 nationem extitit.

Illustrissimum
 veteris instru-
 menti testimoni-
 um pro astruen-
 da Trinitate.
 Qualis AN-
 GELVS Es.
 fuerit, qui po-
 pulum ex Ægy-
 pto eduxisse scri-
 bitur.

CLXIII. Is igitur hoc ipso in loco promittitur magnus
 Propheta, definito suo tempore appariturus in carne, qui
 jam antea cum Patre & SPIRITV SANCTO, ut nunc altius
 non assurgamus, populum suum ex Ægyptiaca servitute libera-
 verat & eduxerat Es. 63, 7. 8. 9. 10. 11. quod Esaiæ illustrissimum u-
 num est Veteris Testamenti pro Sacrosancta Trinitate astruenda
 Testimonium, repetens argumentum beneficii educationis ex
 Ægypto, & expressè nominans, DEVM seu IEHOVAM 2.
 Angelum faciei ejus & 3. Spiritum sanctum ejus.

CLXIV. Et si autem negari non potest, innumerabilia crea-
 torum Angelorum agmina interfuisse educationi ex Ægypto &
 promulgationi Legis in monte Sinai. Act: 7. 54. Galat: 3, 19. Heb:
 12, 22. tamen eruditè versum 19. in 14. c. Exodi ponderat Reuch-
 linus lib: 3. Cabalæ, & quærit, cur non sicut aliibi scribatur eo
 in loco Mallach Elohim, sed Ha Mallach Elohim, præfixa ni-
 mirum nota & peculiari signo magnæ rei: Iste angelus DE-
 ORUM seu Angelorum, vel ut nos communiter loquimur,
 Ille angelus angelorum.

CLXV. Scilicet illud factum est, quia in historia egres-
 sus fit mentio plurium personarum divinarum quàm unius.
 Exodi enim 3. Angelus (scilicet illius qui ipsum misit) in rubo
 apparet

apparet, qui Mosen alloquitur & ad Pharaonem ablegat, qui ait, SE tanquam verum DEVM cum Patre mittente videndo vidisse afflictionem populi in Aegypto, SE exaudivisse gemitus & suspiria Israelitarum tanquam SVI populi, SE descendisse ut liberet eos, & aliquoties addit, SE esse DEVM patrum, scilicet DEVM Abraham, DEVM Isaac, & DEVM Iacob. Id quod nunc per species & exempla revelationum aliarum in quercubus Mamre Gen: 18. in campo Samariae Gen: 28. quod poteramus, non declarabimus.

CLXVI. Ridiculum autem est, quod Photiniani fingunt Angelum creatum stetisse in medio rubo mutum & ex illo locutum fuisse DEVM ipsum. Ecce tam firmum fuit hoc pro divinitate filij argumentum & dictum, ut Sommerus aliud quod responderet non habuerit. Sed hoc ipsum de quo nunc egimus, ex Exodo repetit & celebrat Esaias c. 63. de eodem Angelo, quod ipse tanquam increatus, sed missus olim salvos fecerit Israelitas, & quod ipse non propter amorem & mandatum alterius, sed propter amorem SVM, & propter indulgentiam SVAM eos redemerit, portaverit & rulerit cunctis diebus seculi.

CLXVII. Quibus ipsis (ut in eadem historia educationis ex Aegypto permaneamus, tanquam in typo liberationis ex spiritali Aegypto per CHRISTVM facta, ad quam locus Deut: 18. in primis spectat) assentitur Apostolus. 1. Cor: 10. Ne tentemus CHRISTVM sicut quidam eorum tentarunt, & a serpentibus ignitis perierunt.

CLXVIII. Necessario autem subaudiendum esse nomen CHRISTI in posteriori membro, ne tentemus CHRISTVM, sicut quidam eorum tentarunt, scilicet CHRISTVM, ex proximè antecedentibus & consequentibus patet, ubi nunquam aliud repetitur in posteriori membro, quod non fuerat prius in priore assumptum. Sic enim inquit Apostolus:

E 3. Ne

Qualis Angelus
alloquatur Mo-
sen ex rubo.

Quomodo An-
gelus nominat se
Deum patrum
Exod: 3.

Sommerus An-
tirinitaris quid
respondeat ad
testimonium Ex-
od. 3. pro divi-
nitate Filij Dei.

Propheta ma-
gnus Deut. 18.
propter nihil ali-
ud promissum,
quam propter spi-
ritualem libera-
tionem totius
mundi.

Nè concupiscamus, sicut quidam eorum concupiuerunt, nè idola-
tra efficiamur, sicut quidam ex ipsis in cultu vituli vel idoli au-
rei ex sacrificiis pacificis idolatricis manducabant, bibebant, cir-
caq; vitulum ludebant: neq; fornicemur, sicut quidam ex ipsis
fornicati sunt. Nec murmuremus sicut quidam eorum murmu-
rauerunt.

CLXIX. Iam igitur quæ esset illa illatio. Ne tentemus
CHRISTVM sicut quidam tentarunt, scilicet DEVM: adeo
ut cogantur necessariò nobis largiri hanc consecutionem,
Nè tentemus Christum, sicut quidam eorum tentarunt Christum
in deserto. CHRISTVS enim DEVS præcessit castra
eorum, interdiu in columna nubis, ut deduceret eos per vi-
am, noctu vero in columna ignis, ut luceret eis. Exod: 13. 21,
22. Huc illud Num: 14. 14. Tu ò IEHOVAH eras in medio po-
puli, oculo ad oculum apparebas, tu ò IEHOVAH, nubes tua
stabat super eos, & in columna nubis AMBVLABAS ante
eos interdiu & in columna ignis noctu. Item illud Deut. 1. 32, 33.
Nehem. 9. 12. Psal. 78. 14. & 105. 39. ac congruit pulcherrimè
cum educatione ex spiritali seruitute per CHRISTVM
peracta, ubi CHRISTVS verè est Lux mundi, Ioh. 3. 19. & 8.
12. & via Ioh. 14. 6.

CLXX. Ecce igitur magnus Propheta hoc in loco promissus
non est alius nisi ipsissimus Messias Jesus Christus, atq; hunc non ali-
um intellexerunt ipsi Iudæi, id quod apparet ad verbum Ioh: 4. 25. ex
verbis Samaritanæ, Scio quod Messias veniet, qui dicitur Christus, quum
venerit ille, nobis annunciabit omnia Item Ioh: 6. Hic est verè Propheta ille,
qui venturus erat in mundum.

CLXXI. Hic quærat aliquis, qui fiat quod tam ægrè & tam pau-
ci ex hodiernis Judæis Prophetam magnum olim in specie sibi pro-
missum recipiant & honorent.

CLXXI. De Judæis hodiernis nominatim illud quæri debet,
aliam enim mentem erga ipsum habuerunt veteres Judæi quam
plurimi, siquidem Act: 2. 14. 22. 41. in prima concione Petri ad Christi
confessionem pervenerunt ter mille capita Iudaica uno die & Act: 6. 1. 7.
multa

Qui in columna
ignis & nubis
præcessit Israeli-
tas, non fuit crea-
tus, sed increatus
Angelus, nimi-
rum hic MA-
GNVS Pro-
pheta.
Christus ut in
veteri testamen-
to in igne & nu-
be præcedit, ita
in novo est lux
& via.
Celeberrima fama
de venturo & o-
mniscio Messia
semper inter Ju-
dæos & gentes
vagata fuit.

Veteres Judæi
catervatim con-
versi, & hodie
sub Ethnicorum
censu & genere
habiti,

multa turba Sacerdotum & Act: 21. 20. aliquot millia Judæorum credunt.

CLXXIII. Huc pertinet quod Eusebius lib: 4. c. 6. quindecim Christianos Episcopos Hierosolymitanos numerat, ab Apostolorum ætate, usq; ad Judæorum vastationem, quæ temporibus Adriani accidit, qui omnes ex circumcissione fuerunt.

CLXXIV. Si ergo ex 70. animabus descendentibus in Ægyptum intra spacium 216. annorum, circiter animæ 2000000 ex Ægypto tandem exeuntes progeneratæ sunt: utiq; multo magis ex tot millibus Judæorum credulorum jam nominatis intra hos 1600. annos Christi ingens credentium exercitus prodijt, qui omnes Judæorum nomine abjecto Christiani vocari adeoq; Christianis Ethnicis commiseri cœperunt, ut de hodiernis plerisq; Christianis Asiaticis & aliis, difficulter pronuntiare queas, utrum ex Ethnicis an ex Judaicis majoribus primitus provenerint singuli.

CLXXV. Sic factum verè fuit ovile unum Ioh: 10. 16. quia pastor unus, & in hac vera consideratione verè simul ascendunt nunc ad montem Dei Judæi & Gentes, & verè implentur omnes aliæ similes Prophetiæ.

CLXXVI. Verum nimis multos animum adversus Christi fidem obfirmasse, hodiernorum superstitum & incredulorum turba testatum facit. i. qui in Patrum suorum erroribus perseverare, quam veritati locum dare malunt.

CLXXVII. Postea sunt aliæ tres causæ ex parte Christianorum, quas explicat alicubi D. Lutherus.

CLXXVIII. Primò enim notum est, sub Papatu à Theologis præcipuè hanc gentem promiscuè convitijs propter usuras & occisum Christum, propter infantulos Christianorum occisos obrutam & alijs modis inhumaniter & tyrannicè admodum tractatam, addo etiam bonis spoliari permissam fuisse, sæpenumero per varios prætextus, cum omninò recolere decuisset, quod de ipsis habet Paulus Rom: 9 imò quia selectissimus flos Christianorum præsertim primorum est ex Judæis, ut supra monstratum fuit.

CLXXIX. Sed si Apostoli qui & ipsi Judæi fuerunt tam in humaniter tractassent nos gentes, haud dubiè aut pauci aut nulli ex gentibus ad Christum conversi fuissent.

CLXXX. Deinde ac, in primis in confesso est, Judæos traditos fuisse

Plurimi Judæi veteres conversi nomen Judæorum amiserunt, Christianiq; dicitur, ut hodie omnes Christianos ex Ethnicis primitus descendisse, asserere nemo queat.

Quatuor causæ cur pauci posteriores Judæi convertantur.

In libro de Jesu Christo ex semine Abrahæ nato. Non omnibus impurandum est, quod faciunt aliqui saltem.

*Docti non indo-
cti, & præsertim
egregiè in V. T.
versati sint qui
volunt conver-
tere Judæos.*

*Jesu vitæ Indos
in America
conversos ad ef-
figiem Mariæ
& ad similia ab-
legare solebant,
quod miseri illi
effuse ipsi ride-
bant.*

*Ecce. Luthero
suadente, ex Ve-
teri testamento
docendi & con-
vincendi Judæi
sicut Paulus
Act. 26. 23. ita
vincit, quod ni-
hil doceat extra
ea que sunt in
Mose & Pro-
phetis.*

*De quolibet er-
go verbo ocioso,
& de quolibet
malo opere olim
sic quoq; reddendæ
erit ratio.*

*Vicini Judæis
docti viri quid
sentare debeant
& quomodo.*

fuisse hætenus Monasticis fraterculis ante baprisimum cathechizan-
dos, qui frigidissimè eos literam tantum symboli Apostolici & ro-
saria Mariæ & iter ad Hispanum Jacobum, item obedientiam Ro-
manæ Ecclesiæ debitam ex decretalibus Papæ docuerunt, quia ni-
mirum & isti ipsi nihil didicerant Scripturæ sacræ, sed in Philoso-
phicis argutijs consenuerant.

CLXXXI. Quotus enim quisq; fuit, qui Christum eos ex Mo-
se, ex Prophetis, ex patrum suorum Abraham Isaac & Jacob promif-
sionibus docerent, quod fieri deberet, siquidem & nos hos fidei du-
ces amplectimur.

CLXXXII. Quando ergo considerarunt Judæi tot & tanta in
scripturis tam clavis verbis Israeli à Deo promitti & Monachos ni-
hil nisi humana commenta & nugacissimas nugas afferre, cedo qui
potuerunt ex animo converti, aut sibi satisfacere, aut tranquillis es-
se conscientijs.

CLXXXIII. Quidni verò aspirarent ad nostra (nam inter ipsos
quoq; boni sunt) si audirent nos promissiones patribus factas urgere,
fidem Abrahamæ ab Apostolis tanquam maximum justiciæ exemplum
celebrari, cum contraria si vident, in ipso limine resistant.

CLXXXIV. Tertiò accessit sceleratissima & impudentissima
vita Pontificum, Sacerdotum, Monachorum Scholarumq;, quæ om-
nia genera hominum nullis moribus Christianis ullam scintillã
lucis aut ignis exhibuere Judæis, sed exemplis pessimis corda & con-
scientias eorum alienarunt.

CXLXXV. Scilicet illi Judæos culparunt quod fictè converterentur,
se se verò nõ culparunt, quod eos fictè & impiè cõverterent. Sic lena
docuit meretriciam & postea accusat puellam, quod non vivat virgo.

CLXXXVI. Cum ergo nobis redierit lux aurea Evangelii &
ocasio non in Monasticis nugis, sed in Sacris ipsis Scripturis qua-
rendi & propagandi veritatem, utiq; omnibus doctis, præsertim
qui vicinas habebunt reliquias seminis Abrahamæ, hoc studium in-
cumbet per mansuetudinem fraternam & amicam, per informatio-
nem ex Scripturis Veteris Testamenti convenientem eruditam &
sufficientem, deniq; per exempla vitæ piæ & honestæ sese solertes
præbere & efficere, ut ex Judæis plurimi subinde, qui hoc pacto præ-
ordinati sunt, vocentur & veniant ad David regem suum, qui
pasca & servet eos in æternum.

F I N I S.

94 A 7382

ULB Halle

3

002 183 692

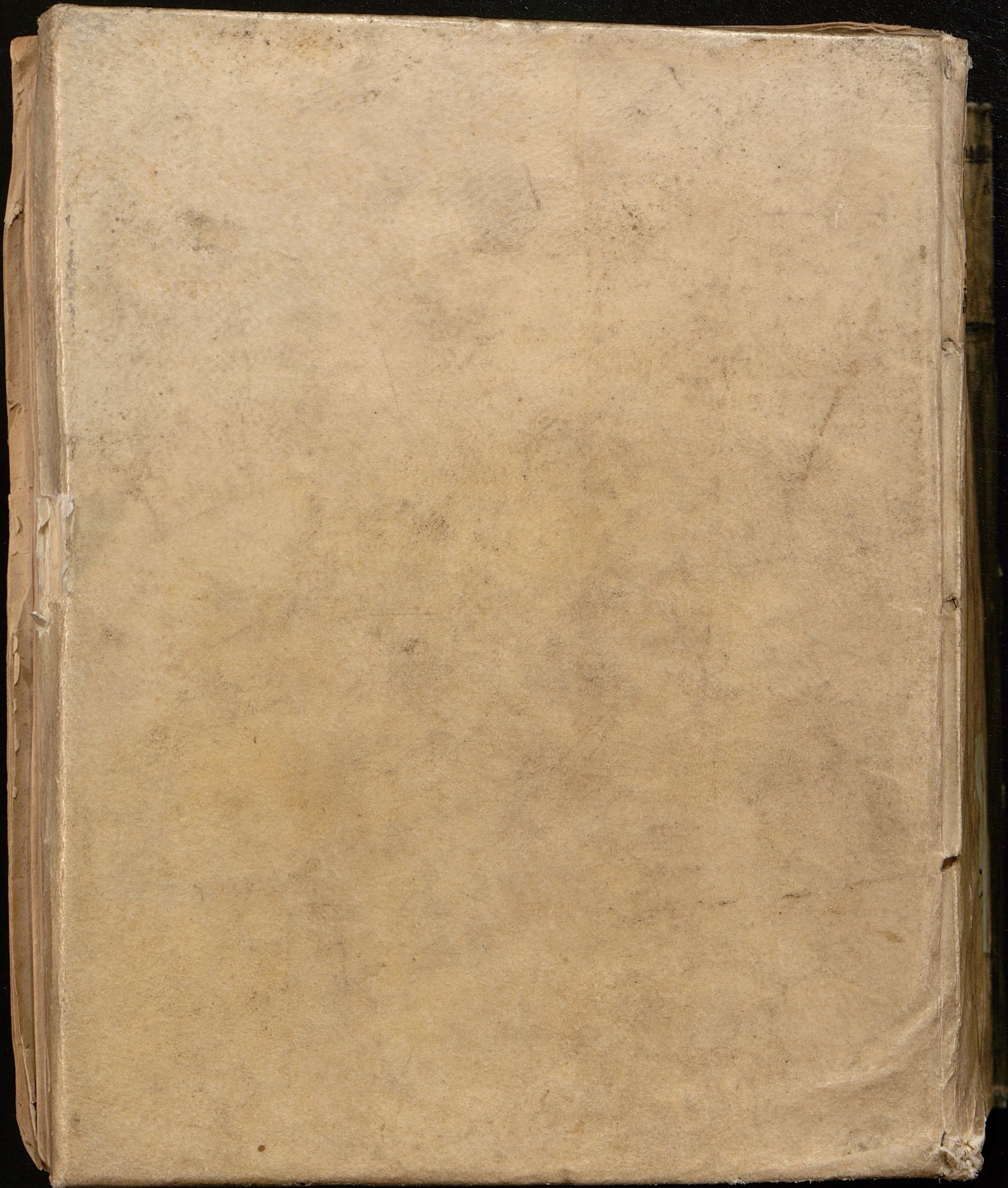

56.

VD 17

21,7.99 Bd.

17

ΣΤΝ ΘΕΩ
Ex

DEUTERONOMIO

Disputatio IX.

- I. De Magistratibus politicis.
- II. De quibusdam speciebus idolatriæ.
- III. De Vero & Magno Propheta.

Ex 16. & 17. & 18. capp. Deut.

Ad cuius Themata

In Illustri Academia Vitebergensi

PRÆSIDE

WOLFGANGO FRANZIO

S.S. Theol. D. & Prof. publ. Præposito
itidem templi arcis

Respondebit

HERMANNUS VBERMEIERUS,
Hannoveranus Saxo.

Die 26. Martij in templo arcis Electoralis horis pomerid:

WITTEBERGÆ

Typis Cratonianis, per Ioh. Gorman.
M. DC. VIII.

